

TRITO KOTOR: O LOKALNO PLANO VAŠ O ZORIJARIPEN TE OVEL KERDO ANDE KONKRETNA AKCIJE THAJ PROJEKTURA.

O ROMAKT grupo žutisarel i lokalno administracia te paruvet o Lokalno Barjarimasko Akcijako Plano ande čače akcije thaj projekturja save thon andre savoren thaj vi e romen. Kaj trobul, o ROMAKT grupo del ekspertiza thaj vi sikavel e butijake intrumentija ando politike thaj projektura. Te trebala, kerel pes vi specifično programo pal treningo thaj aver servisirja kaj barjaren o kapaciteto, sar si o sikavipen thaj o mentoringo. O ROMAKT grupo žutil e lokalno administracie te dikhen save si e resurse thaj e kapaciteti kaj isilen.

ŠARTO KOTOR: POKINIPE, IMPLEMENTACIJA THAJ MONITORIZACIJA PAL E MASURE THAJ E PROJEKTURJA THOVINDOS ANDE PRAKTIKA E KHETANE AKCIJAKE PLANURJA.

O ROMAKT grupo del vast e lokalno autoriteturje te arakhen putarde resurse k-o lokalno niveli, thaj kana si šajpe te keren aplikacije vaš nacionalo thaj EU fondurja. Jekhvar kana e masure thaj e projekturja si financirime thaj putarde, o ROMAKT grupo del, te trebala, managementoski ekspertiza ke lokalno autoritete. Palem žutisarel len ando monitoringo e implementacijako e masurengi thaj e projekturjengi thaj te dikhel pes lengo impakto.

Keren pes traningurja thaj aver servisirja vaš o zorijaripen katar i kapaciteta, kodo si jekh regularno procesi. Na trebal te sikaven pes savore administracije pe saste tematike: o zorijaripen vaš o kapaciteto si adaptisardo ke lokalno trebajmata.

Katar i ROMAKT programa i lokalno administracia astarel jekh buxlijardo proceso, žutisaridos len te arakhen e trebajmata, te barjaren thaj te implementisaren e kamle politike, planurja thaj projekturja thaj sa kadja, te thon ande generalo politike e romane trebajmata. O KAG lel kotor ande akava procesi, pe sasto vaxti kana žal i buki.

O ROMAKT managemento

I ROMAKT programa isi khetani programa maškar i Evropaki Komisia thaj e Evropako Konsilo implementisardo katar o palutno.

Jekh centralo timo si ando Strasbourgo thaj les si les responsabiliteto te kerel o managemento vaš akaja programa, ande savjate isi metodologikani buti, sikaven pes o glavna butija e manušenge kon keren buti po lokalno thaj nacionalno niveli, implementacia, monitoringo thaj vi administrativno thaj lovengo managemento.

Ande sako them o ROMAKT isi implementisardo katar jekh grupa kerdi andar duj nacionalo projektoske oficerja thaj facilitatorurja kaj keren buti p-o lokalno niveli vaš i ROMAKT programa.

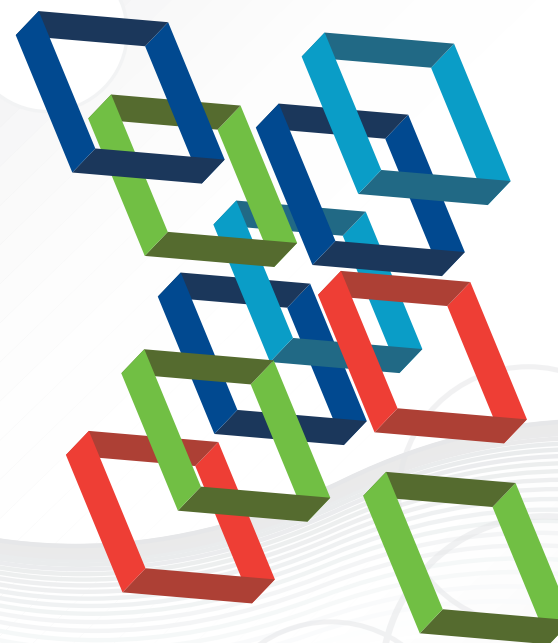
PROJEKTOSKE OFICERJA:

- Keren khetani buti e manušenca save keren buti ko nazionalno niveli, specialno nacionalo autoriteturja thaj nacionalo asociacije thaj lokalno administracije;
- Keren mediacija ande sako municipaliteto savo si andre, maškar e lokalno administracija, e Komunitatoko Akcijako Grupo thaj o ROMAKT facilitatoro;
- Keren koordinacija pal i aktiviteta e facilitatorurjengi.

E FACILITATORURJA ŽUTISAREN:

- Te promovisaren o dialogo maškar e lokalno autoritete thaj e Komunitatoko Akcijako Grupo;
- Te arakhen pes e trebajmata e lokalno komunitetake;
- Te integrisaren kadala trebajmata ande Lokalno Barjarimasko Akcijako Plano;
- Te keren lokalno politike, masure thaj projekturja thaj te implementisaren o Lokalno Barjarimasko Plano.

ROMACT
www.coe-romact.org

ROMENGI
INKLUZIA
K-O LOKALNO
NIVELI
O MODELO
ROMAKT

O Evroputno paruvipen: o trobuipe te kerel pes buki ko lokalno niveli

But andar e Evropake 10-12 milionura Roma, inke kerel pes pe lende diskriminacia thaj si čhudipen, thaj uladipe katar lengere čačimata. Zorale akcie trobun te kerdon pe ke savore nivelura, kaj te šaj te peravel pes e verver kauze katar i ekskluzia le romengi.

I socialno integracia e romengi si jekh khetani responsabiliteta e themengi thaj vi e Evroputne Unijaki. Te isi lači integracia e romengi, na samo e roma si te oven lošale penge čačimatendar, ama von si te ovel len šansa te keren kontribucija k-o socialno thaj ekonomikano vazdipen e lumjako. I EU si lan jekh importanto rolo ande koordinacia e akcijengi kerde katar e thema membrurja thaj sa kadja, žutisarel e akcie kaj si kerde katar aver strukture sar si o Konsilo le Evropako.

And-o 2011, I Evropaki Komisia vazdas jekh EU Programa vaš o Nacionalne Strategie pal i Romengi Integracia pe štar direktie: akceso k-i edukacia, ke thana butjake, k-o sastipen, thaj ke khera. Kadaja Programa si jekh zoralo procesi vaš i koordinacia e akcijengi pal i romengi inkluzija. Kalesa kamel pes te oven nacionalne romane politike thaj te anel jekhe thaneste fondura kaj arakhen pes k-o EU niveli, partikularno katar e Evropako Socialno Fondo, te del pes vast k-i buti kaj kerdol pes vaš i integracia. Savore thema membrura si len neve adopstisarde strategie thaj politike vaš i romani integracia thaj i Komisija dikhel lengoro progreso kerdo ande lengiri implementacija.

Orsar, te šaj te arese pes ke integracia e romengi trobun te keren pes akcie k-o lokalno niveli.

I implementacia vaš e nazionalna strategie thaj e akciake planura trebal len masure kaj anen khetanes e lokalno autoriteturja thaj e romane komunitete. O rolo e lokalno administracijako ande integracija le romengi kaj živnen pe lengi phuv si but importantno. Kaj te šaj te kerel pes buti vaš i romani integracia trobul te ovel politikani volija thaj zor, lačo administrativno kapaciteti, buti savi te žal maj dur thaj jekh strategikano modo kaj te žal perdal e alosarimasko proceso.

Maj dur, but andar e lokalna administracie našti te keren pengi buti, soske na si len manuškane thaj lovenge resurse thaj vi i politikani situacia thaj e čibijaki bariera pharjaren is situacija, maškar aver butija.

I ROMAKT programa

Kado si so kerdas e Evropake Komisijan thaj e Konsilos le Evropako te den avri o programo ROMAKT ando berš 2013, jekh khetani inicijativa savi mangel te asistui e šerutnen e foroske thaj e lokalno administracijen te keren buki ande kooperacija e lokano romane komunitetenca, te barjaren politike thaj publikane servisurja, kaj te anen savore manušen jekhe thaneste thaj vi e romen.

O ROMAKT dikhel thaj kamel te zorijarel i responsabiliteta thaj o žanglipen e lokalno administraciengo, specialno e alosarde manušengo thaj e manuša save keren buti ande civilno societeta mamuj e dine rigate romane komunitete. Thol pes akcento te kerel pes zoralo politikano xakjaripen, kaj si te anel planura pe lungo vrjama thaj masure vaš i romengi inkluzia.

O ROMAKT zorjarel e mekanismurja vaš i lači gubernacija thaj procesurja kaj žan pe jekh linija e principurjenca katar o Konsilo le Evropako pal i lači gubernacija k-o lokalno niveli.

Kadjal, promovisarel pes i kooperacija thaj o parteneriato maškar e lokalno autoritete thaj e romane komunitete ande baza jekhe khetane xakjarimasko pal e bukjake strategije thaj khetani proprieteta ando proceso thaj rezultatura. Sa kadja, thol pes akcento p-o khetano xakjaripen vaš jekh putardo dialogo maškar i mažoriteta thaj i minoriteta.

O ROMAKT del maj dur ke lokalna administracie butijake metode thaj sfaturja pal sar te aresen ke komunitete kaj živnen e maj čore manuša thaj te xakjaren lenge trebajmata.

O anglutno akcento e programako si thodo p-o zutipen, zorijaripen katar o kapaciteti e lokalno administraciako te šaj te keren thaj te implementisaren planura thaj projektura vaš i romani inkluzia. Sa kadja, del len vast te keren lače aplikacie kaj te roden zutipen katar e EU thaj katar e nacionalna fondura. Kado gelel karing inklusivno publikane servisura k-o lokalno niveli.

Akana, o ROMAKT si implementisardo ande 40 municipalitete, obštine andar: Bulgaria, Ungaria, Italia, Romania thaj i Slovakia, khetanes e ROMED programasa. O ROMED si palem jekh khetani programa katar i Evropaki Komisia thaj o Konsilo le Evropako thaj dikhel te zorijarel o lokano barjaripen, specialo dikhimasa karing i buti and-i škola thaj mediacijako procesi, kaj te šaj te dikhen pes e ažukerimata savore manušenge thaj vi e romenge.

ROMAKT – principurja thaj metodologija

O programo ROMAKT mangel te vazdel o kapaciteto e lokalno administracijengo thaj te implementisarel politike thaj publikane servisurja ande save te arakhen pes savore thaj vi e roma.

O politikano paruvipe thaj o zorijaripen vaš o kapaciteto si procesurja pe lungo vrjama. Verver phangle instrumenturja thaj intervencije trebal te keren pes.

Dikhindos o khetane bazutne principurja vaš i romani inkluzia, o ROMAKT trebal te kerel:

- Te vazdel pes i buti vaš o manuškane xakaja, te šaj te ovel pes jekhipe thaj te na ovel diskriminacija;
- Te na ovel ulavipen;
- Te dikhel pes jekh integrisarčo proceso thaj na samo tikne kotora;
- Te dikhel pes so trobul p-o lokalno niveli thaj te arakhen pes lokalna solucije katar o lokalna manuša;
- Te dikhen pes save si o specifikane butija kaj trobun e romen ande saste publikane politike;
- Te kerel pes lači buti bizo xoxaipen and-o procesi kana lena pes o decizie, te ovel participacija katar o manuša thaj xakjaripen maškar lende;
- Te žanel pes thaj te dikhel pes i buti savi kerel pes thaj te oven lače praktike;
- Te azutil pes i buti kaj te ovel jekhipen maškar e murša thaj e žuvlija;
- Te kerel pes maj lači buti e lovenca katar o EU;
- Te ovel evaluacia pal i performanca.

I ROMAKT metodologija isi lan 4 kotora:

ANGLUNO KOTOR: TE BARJAREL PES O ŽANIPEN THAJ TE VAZDEL PES KHETANO XAKJARIPE E LOCALNO INSTITUCIJENGO TE THON ANDRE LE ROMEN.

I ROMAKT grupa astarda te kerel i lokalno administracia te xakijarel o trobuipe kaj te kerel integracia e Romenge, thaj vi te šaj te oven posibilitete, so maj but ekonomikane posibilitete, dine katar i romani inkluzia.

E lokalno autoriteturja (šerutno e forosko thaj lokalno bukjarne) žan ande nacionalo trainigurja save dikhen a vašno principurja katar i lači gubernacija, i šajutni kontribucija e romengi k-o lokalno barjaripe thaj e politikane masure save len samate savorengi ažukerimata.

Kado gelel ke jekh xakjarimasko lil xramosardo katar o šerutno e forosko thaj te del pes resurse katar o municipaliteto ando ROMAKT proceso.

Kana e lokalno autoriteturja žanen mišto ke treban e roma thode andre sar saste membrurja katar o municipaliteto thaj keren buki vaš kodo motivo, o ROMAKT grupo del lenge vast te keren buki e romane lokalno komunitetasa, reprezentisardi katar i Komunitatoko Akcijako Grupo (KAG).

O CAG si kerdo katar o romane manuša katar o lokalno niveli save dikhen thaj kamen te ovel paruvipen maškar lengere manuša, thaj save šaj te žan ando dialogo e lokalno administraciasa.

O CAG si sar jekh partenero katar i lokalno administracia. Ande sako municipaliteto i ROMAKT grupa lokjarel regularno kontakturja thaj kidimata maškar i lokalno administracia thaj e Komunitatoko Akcijako Grupo.

DUITO KOTOR: XAKJAREN PES PAL SO TREBAL TE KEREL PES TE ŠAJ LAČHAREN E ŽIVIMASKE KONDICIJE LE ROMENGE.

I ROMAKT grupa žutisarel i lokalno administracia te arakhel katar avel i marginalizacija e romane komunitetaki thaj te dikhel so trobul te kerel pes mamuj lende. Akava procesi savo si vazdino khetanes e Komunitatoko Akcijako Grupo, del vast te aresen e romane trebajmata ande lokalno barjarimasko akciako plano e forosko/gavesko.

Jekh ROMAKT gido si te ovel kerdo andar e lokalno autoritetesave mangel te implementisaren i ROMAKT metodologija, te integrisaren e romen save živnen ande lenge municipalitete